

Co nowego przyniosło rozporządzenie o opiece zdrowotnej nad uczniami?

Od 12 września 2019 roku obowiązuje ustawa o podstawowej opiece zdrowotnej nad uczniami. Jest ona niezwykle ważna dla zdrowia polskich dzieci i młodzieży. Dzięki niej każda szkoła podstawowa i ponadpodstawowa w całym kraju będzie mieć do dyspozycji lekarza dentystę oraz pielęgniarkę środowiskową nauczania i wychowania lub higienistkę szkolną.

Nowe przepisy kładą również bardzo duży akcent na zapewnienie bezpiecznego środowiska szkolnego sprzyjającego zdrowiu:

- promocję zdrowia
- działania profilaktyczne
- edukację zdrowotną.

Wdrożone regulacje podnoszą rangę promocji zdrowia, profilaktyki i edukacji zdrowotnej.

Dla zachowania zdrowia wprowadzono działania wzmacniające rolę opieki zdrowotnej nad uczniami w szkole, obejmującej również profilaktyczną opiekę zdrowotną i stomatologiczną. Opieka zdrowotna ma na celu ochronę zdrowia uczniów oraz kształtowanie postaw prozdrowotnych i odpowiedzialności za własne zdrowie. Realizowana i sprawowana w szkole nad uczniami będzie do ukończenia 19 roku życia, a w przypadku uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – do ukończenia szkoły ponadpodstawowej. Podobnie jest z opieką stomatologiczną. Przed objęciem uczniów przewlekle chorych lub niepełnosprawnych opieką wyma-

gana jest pisemna zgoda rodziców albo pełnoletnich uczniów. Opieka zdrowotna nad uczniami jest sprawowana we współpracy z ich rodzicami oraz pełnoletnimi uczniami i finansowana ze środków publicznych. Określono również, iż opiekę zdrowotną nad uczniami w szkole będą sprawować: pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna oraz lekarz dentysta. W edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia jamy ustnej może uczestniczyć również higienistka stomatologiczna w ramach współpracy z lekarzem dentystą udzielającym świadczeń stomatologicznych finansowanych ze środków publicznych.

ORGANIZACJA OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI

W obecnych przepisach jednoznacznie została ustalona odpowiedzialność organu prowadzącego szkołę i dyrektora szkoły za zapewnienie w szkole warunków do realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz stomatologicznej nad uczniami.

ORGAN PROWADZĄCY SZKOŁĘ

Organ prowadzący szkołę, czyli odpowiednia władza samorządowa, zapewnia uczniom możliwość korzystania z gabinetów: profilaktyki zdrowotnej oraz stomatologicznego.

Gabinety powinny co do zasady działać w każdej szkole, pierwszy prowadzony przez pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania lub higienistkę szkolną, a drugi przez lekarza dentystę, w tym przypadku może on również funkcjonować w gabinecie dentystycznym poza szkołą albo dentobusie. Podmioty świadczące opiekę zdrowotną w czasie udzielania świadczeń zdrowotnych są zobowiązane do zachowania w tajemnicy informacji związanych ze stanem zdrowia uczniów, z uwzględnieniem poszanowania ich intymności i godności. Ponadto profilaktyczna opieka zdrowotna i opieka stomatologiczna jest obowiązana do przestrzegania praw pacjenta (*Ustawa o prawach pacjenta i Rzecznika Praw Pacjenta z dnia 8 listopada 2008 r. ; Dz. U. z 2017 r. poz. 1318 z późn. zm.*).

Natomiast świadczenia zdrowotne w zakresie promocji zdrowia, edukacji zdrowotnej i profilaktyki będą mogły być udzielane w sytuacji braku sprzeciwu rodziców oraz pełnoletnich uczniów. Z zastrzeżeniem obowiązku przekazywania tym osobom informacji o zakresie opieki zdrowotnej oraz prawa zgłoszenia sprzeciwu. O prawie do wyrażania sprzeciwu rodzice dowiadują się na pierwszym zebraniu rodziców a pełnoletni uczniowie na pierwszych zajęciach z wychowawcą. Dodatkowo informacja o zakresie opieki zdrowotnej udzielanej uczniom będzie umieszczana w miejscu ogólnodostępnym w szkole (np. na stronie internetowej szkoły, w bibliotece, w sekretariacie szkoły, w gablotach rady rodziców, samorządu uczniowskiego, informacjach ogólnych szkoły...).

DYREKTOR SZKOŁY

Rola dyrektora szkoły w organizacji opieki zdrowotnej nad uczniami:

- jest podmiotem zapewniającym warunki organizacyjne tej opieki
- nadzoruje poprawność przekazania rodzicom uczniów lub pełnoletnim uczniom na początku roku szkolnego informacji o zakresie opieki zdrowotnej oraz o prawie do wyrażenia sprzeciwu względem sprawowanej nad uczniami profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz opieki stomatologicznej w zakresie profilaktycznych świadczeń stomatologicznych dla dzieci i młodzieży do ukończenia 19 roku życia, w tym prowadzonej w dentobusie
- nadzoruje umieszczenie ww. informacji w miejscu ogólnie dostępnym w szkole
- wskazuje rodzicom uczniów lub pełnoletnim uczniom na związek opieki stomatologicznej w zakresie świadczeń ogólnodostępnych dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 roku życia, z wymaganą ich pisemną zgodą na ten fakt, wyrażoną przed udzieleniem świadczenia zdrowotnego, po uzyskaniu od lekarza przystępnej informacji o stanie zdrowia pacjenta, rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych i leczniczych, dających się przewidzieć następstwach ich zastosowania albo zaniechania, wynikach leczenia oraz rokowaniu (odwołanie do zapisu art. 9 ust. 2 ustawy o prawach pacjenta)
- współpracuje z podmiotami sprawującymi opiekę zdrowotną nad uczniami oraz z rodzicami w przypadku wystąpienia problemów zdrowotnych lub higienicznych, w oparciu o procedury organizacyjne postępowania
- wyraża zgodę na obecność pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania lub higienistki szkolnej lub opiekuna faktycznego podczas transportu ucznia przez zespół ratownictwa medycznego do szpitala (do czasu przybycia rodziców), po podjęciu decyzji przez kierownika zespołu ratownictwa medycznego o obecności jednej z wymienionych osób podczas

tego transportu ucznia

- uczestniczy, we współpracy z pielęgniarką środowiska nauczania i wychowania albo higienistką szkolną, nauczycielami i pedagogiem szkolnym przy podejmowaniu działań w zakresie edukacji, zdrowotnej i promocji zdrowia, z uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych uczniów oraz rozpoznanych czynników ryzyka dla zdrowia uczniów szkoły
- przyjmuje doradztwo pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania albo higienistki szkolnej w sprawie warunków bezpieczeństwa uczniów, organizacji posiłków i warunków sanitarnych w szkole
- wnioskuje o przedstawienie przez pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania lub higienistkę szkolną zagadnień z zakresu opieki zdrowotnej i promocji zdrowia uczniów na zebraniu rady pedagogicznej z zachowaniem tajemnicy o stanie zdrowia uczniów
- uczestniczy, we współpracy z innymi podmiotami (lekarz podstawowej opieki zdrowotnej, rodzice, pełnoletni uczniowie, pracownicy szkoły), koordynowanej przez pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania lub higienistkę szkolną, w zapewnieniu właściwej opieki nad uczniami niepełnosprawnymi lub przewlekle chorymi w szkole
- zapewnia pracownikom szkoły szkolenia lub inne formy zdobycia wiedzy na temat sposobu postępowania wobec uczniów przewlekle chorych lub niepełnosprawnych, odpowiednio do potrzeb zdrowotnych tych uczniów.

PIELĘGNIARKA ŚRODOWISKA NAUCZANIA I WYCHOWANIA LUB HIGIENISTKA SZKOLNA

Pielęgniarka środowiskowa nauczania i wychowania lub higienistka szkolna według założeń nowych przepisów pełnią rolę koordynującą. Ustawa wyznacza pielęgniarkom i higienistkom szkolnym bardzo odpowiedzialne zadanie – to profilaktyczna opieka nad uczniami, ale też integracja wszelkich działań podejmowanych dla zdrowia dzieci. Osoby te powinny dobrze i sprawnie współpracować z osobami i instytucjami, które sprawują opiekę nad uczniami, np. lekarzami, rodzicami, nauczycielami, pedagogiem, dyrektorem szkoły, władzami samorządowymi.. Współdziałanie ma służyć zdrowiu dzieci, promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej. Warto podkreślić, że pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania lub higienistka szkolna współpracuje z dyrektorem oraz z jego pracownikami, pomimo że nie jest pracownikiem szkoły. Do jej zadań również należy współpraca z rodzicami oraz dorosłymi uczniami. Polega ona na przekazywaniu informacji o stanie zdrowia i rozwoju psychofizycznym ucznia, terminach i zakresie udzielania świadczeń, możliwościach i sposobie kontaktowania się w sprawach związanych z opieką medyczną. Ponadto ich rolą jest wspieranie rodziców lub pełnoletnich uczniów w organizacji korzystania z profilak-

tycznych badań lekarskich, badań przesiewowych, przeglądów stomatologicznych czy szczepień ochronnych. Należy też do ich zadań czuwanie nad realizacją zaleceń lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz dentystry.

MONITOROWANIE, DOKUMENTOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI

Podmioty sprawujące opiekę zdrowotną nad uczniami prowadzą dokumentację medyczną zgodnie z odrębnymi przepisami. Dokumentacja ta jest przechowywana odpowiednio przez: pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania lub higienistkę szkolną w gabinecie profilaktyki zdrowotnej w szkole lub miejscu udzielania świadczeń przez świadczeniodawcę, przez okres pobierania przez ucznia nauki w danej szkole, lekarza dentystry.

W przypadku zmiany szkoły przez ucznia dokumentacja medyczna jest przekazywana, za pokwitowaniem, pielęgniarce środowiska nauczania i wychowania albo higienistce szkolnej w szkole przyjmującej ucznia. Po zakończeniu kształcenia przez ucznia pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna przekazuje, za pokwitowaniem, indywidualną dokumentację medyczną absolwenta zespołowi podstawowej opieki zdrowotnej, który sprawuje nad nim opiekę zdrowotną. Podmioty sprawujące opiekę zdrowotną nad uczniami w szkole prowadzą sprawozdawczość z realizacji tej opieki zgodnie z przepisami o statystyce publicznej. Zadania w zakresie monitorowania opieki zdrowotnej nad uczniami wykonują: wojewodowie, Instytut Matki i Dziecka w Warszawie – na zlecenie ministra właściwego do spraw zdrowia.

POMOC W STANACH ZAGROŻENIA ZDROWIA

Najważniejszym zadaniem w szkole jest zapewnienie uczniom bezpieczeństwa. Dlatego należy systematycznie uaktualniać, weryfikować wewnętrzne procedury istniejące w szkole. Według przepisów BHP szkoła musi posiadać apteczkę w różnych pomieszczeniach, a nauczyciele i pozostali pracownicy muszą być przeszkoleni z zasad udzielania pierw-

szej pomocy. W nowej ustawie o opiece zdrowotnej znajdują się zapisy mówiące, iż w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego podczas transportu ucznia przez zespół ratownictwa medycznego do szpitala oraz w szpitalu do czasu przybycia rodziców może być obecna pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna albo opiekun faktyczny (czyli ktoś, kto bez obowiązku ustawowego sprawuje opiekę nad uczniem). Decyzję o obecności jednej z tych osób podczas transportu podejmuje kierownik zespołu ratownictwa medycznego po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły. Pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania albo higienistka szkolna może służyć wsparciem dyrektorowi szkoły w opracowaniu procedur w zakresie bezpieczeństwa uczniów. Szkoły w swoich procedurach mogą na podstawie najczęściej występujących problemów zdrowotnych u uczniów stworzyć symulacje, w jakich po udzieleniu pierwszej pomocy sytuacjach wzywają Zespół Ratownictwa Medycznego, np.

- utrata przytomności
- złamanie kończyny
- atak epilepsji u dziecka, co do którego nie było wiedzy o takim problemie zdrowotnym.

W sytuacjach, które nie stanowią zagrożenia życia, np. przeziębienie, rozcięcie skóry, krwawienie z nosa, od szkoły wymaga się udzielenia dziecku pierwszej pomocy.

PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami (Dz. U. z 2019 r., poz. 1078)

Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2009 r. poz. 417)

*Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996 z późn. zm.) *Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 Nr 6, poz. 69) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 31 października 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2018 poz. 2140).*